

ser el sentit etimològic de l'altre pre-romanisme LLEGANYA, on sembla repetir-se el mateix interessant sufix, per més que hi hagi problemes, per als quals es veurà aquell article.

Ara bé, el sufix -ANNO-, -ANNA, és típicament pre-romà i d'una zona de substrat indoeuropeu: ha passat per cèltic i en tot cas cal almenys reconèixer-li, més vagament, la qualitat de gàllic; ultra els exemples citats per Zeuss (*Grammatica Celtica*, 774), recordem CAPANNA (al costat del ky. *cab* 'cabana'), CAVANNUS (fr. *chouan* etc. cf. ací, *gaveca*, *xibeca*), CARGANNUM (cf. *carcany(ell)*), irl. preliterari *barann-* 'ira' (vora el ky. *bâr*, ll. *ferire*, Stokes-Bezz., 161), i d'altres. Com que per altra banda la P- inicial és un so estrany o no genuí en basc i en ibèric (com va demostrar Schuchardt, *ZRPb.* xi, 474ss.), hi hauria bones raons per pensar en un mot cèltic o celtibèric. Però el cas és que no es veu res de ferm en cèltic insular, ni en la llista dels mots gàllics de Dottin; la qual cosa, és cert, no prova gaire contra el gàllic ni contra el celta hispànic, llengües que tenien molts mots d'origen pre-cèltic; i gens en tot cas contra la resta del substrat indoeuropeu occidental.

És clar que tampoc podem descartar que un sufix indoeuropeu i possiblement cèltic, -ANNA s'empeltés a una arrel d'un altre idioma hispànic pre-romà, per més que la P- suscita forts dubtes contra l'ibèric, i difícilment permetria pensar en el proto-basc. Així i tot, cal estudiar millor el possible enllaç amb mots d'aquest quadrant, que encara que menys clarament que *piz-*t(ule)**, recorden el que ens interessa. Sense perdre de vista que entre aquests parònims bascos hi pot haver altres casos d'afinitat enganyosa o més aparent que fonda.

En dial. bascos hi ha *betzain* «membrana rojiza interior del párpado» baix-nav. i roncalès (Azkue), i *betzinte* i *betzurda* 'cella' que són només biscaïns. De fet, però, aquí hi ha més aviat convergència desorientadora: car està ben establert que els compostos dels mots bascos en -g + sibilant, o anàlegs, es combinen en -tz-: cf. els nombrosos compostos de *sagu* 'rata' en *sat-* etc., i veg. la doctrina exposada sovint per Mitxelena, p. ex., en *BSVAP* xii, 370; *betzurda* d'Urduliz (amb *buzurda* del Txorierrri) és, doncs, compost de *begi* 'ull' amb *zurda* 'crin', i també *betzinte* i *betzain* es tenen d'analitzar com a compostos del basc *begi* 'ull', mot euskèric ben conegut i general però que no dóna cap base per a l'etimologia de *pestanya*. I és clar que tampoc no podem descartar que *betzain* sigui manlleu basc del romànic *pestanya* adaptat a aqueixos mots.

Més ens pot interessar el basc *pitara* 'lleganya' i «aguapié, sidra fermentada, vinaza»; per a tots els detalls d'aquest mot, i en particular els semàntics, veg. Schuchardt (*ZRPb.* xi, 488-9), i el que hi afegeixo en la nota 16 del *DECH*. Doncs, aquest es prolonga en el cast. *pitarra* 'lleganya' [1736, *DAut.*] i, segons els meus informes orals, és un mot emprat particularment a Aragó; però d'altra banda segueix pel nostre Pallars, on té el significat de 'paparra', idea relacionada amb

'lleganya' a base de 'brossa, bri, objecte menut': recordem, en efecte, que al costat de *lleganya* hi ha el basc *lakain/lakasta*, d'on el cat. *llagasta*, que signifiquen 'paparra'⁴; i que hi ha diversos mots dialectals castellans que coincideixen en la idea bàsica d'objecte diminut.⁵

Aquesta parentela de mots bascoïdes, més aviat vaga i de forma doble (PISR-/PITT-), ens podria fer pensar en un origen proto-hispànic, qui sap si manllevat d'una llengua amb algun consonantisme intermedi que s'hagués desdoblant: adés -t- adés -st-? (per concretar idees, pensem d'una banda en *maiosta/mayueta/MADUIXA*; per l'altra en ave. *pasti-* = scr. *pâtium*).

Però sortim de la vaguetat en adonar-nos que hi ha una paraula indoeuropea de forma alternant PĀSTANO-/PSTANO-/STENO-/SPENO- que és comuna a quasi totes les famílies de la gran nissaga indoeuropea, designant parts del cos. Una semblança tan colpidora com la que hi ha entre PĀSTANO- i *pestanya*, no pot ser casual. Encara que siguin parts diverses, es tracta sempre de coses penjants o excrescents, de vegades mitjanes però més sovint petites o objectes diminuts. Documentada en quasi totes elles des d'èpoques remotes: generalment els mugrons o les mamelles o els pits, però en lituà i prussià antic (*spenỹs*) és 'lòbul de l'orella' i alhora 'gargamelló, úvula'; en irlandès mitjà *sine* és el 'gargamelló', i recordem que SPE- dóna *si-* en cèltic.

El mot té una forma que prové de *pastana-* en persa mod. i ja en pelví (*pistān*), designant els pits («female breast», Nyberg, *A Manual of Pahlavi*, 1974, 162a); que prové de l'irani antic *psāna-* (en avèstic *psāna* en dual, en el qual designa els dos mugrons més aviat que els pits), i també simplement un 'nus' o un 'petit grop' («knoten»). En tocàric occid. *pāçane*, tocàric orient. *pāçam* 'pits, mamelles'.

Per altra banda el mot apareix en la forma més reduïda *steno-*, en grec, en armeni i en índic: scr. *stānaḥ* «tétin, mamelon, poitrine féminine», arm. *stin/stean* id., gr. dial. *στήνιον*.⁶ En fi en cèltic, en germànic i en bàltic tenim SPENO-; i també en aquestes famílies retrobem la varietat d'aplicacions a parts del cos sobressortints i petites: ags. *spana* 'mugró', esc. ant. *speni*, -ne, 'mugró', 'mameta de braguer', a.-al. ant. *spunni*, b.-al. mj. *spone* 'mugró'; el lit. *spenỹs* és 'lòbul de l'orella' i 'gargamelló', i també 'mamella'; el prussià antic «*spenis*: zitze»; en irlandès mitjà tenim de nou *sine* per a 'úvula, gargamelló', però en irlandès antic apareix com a 'mameta de braguer' («zitze»).

Per a aquesta curiosa família de mots proètnica, veg. Bartholomae, *Altiranisches Wörterbuch*, 1030, i *Idg. Fgn.* vii, 72; Johansson ib. xiv, 234; Uhlenbeck, *Altind. Spr.*, 342; Eric P. Hamp, *ZVgSprfg.* lxxvi (1960); Pedersen, *Tocharisch*, p. 74; W. Krause, *Tocharisch*, 1971, p. 10; Boisacq, *Dict. Étym. Gr.*, 912; Pokorny, *IEW*, 990.

Si en tantes llengües va designar petites pellerines diverses, i en particular unes de força semblants a la nostra, com és la úvula o el lòbul, bé tenim dret a creure que els invasors indoeuropeus arcaics dels Pirineus i la Península l'aplicaren a aqueixes altres ex-